

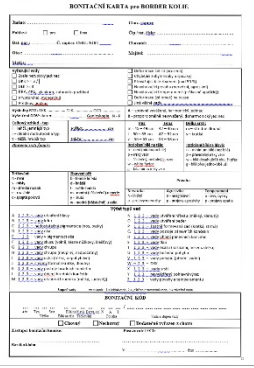
Po absolvování bonitace obdrží každý pes svou bonitační kartu. Bonitační karta slouží jako doklad o tom, že pes splnil (nebo nesplnil) podmínky pro zařazení do chovu.

Karta musí obsahovat údaje o psu (jméno, chovatelská stanice, identifikační údaje), jméno chovatele, jméno a adresu majitele psa.

Na bonitaci je každému psu sestaven bonitační kód - první část popisuje celkový vzhled a projev psa, v druhé části kódu jsou uvedeny vady a stupeň jejich závažnosti.

Bonitační kód poradce chovu zapisuje do PP bonitovaného jedince. Na bonitační kartě musí být uvedeno místo a datum konání bonitace, klubové razítko a musí být podepsána všemi členy bonitační komise.

náhled na bonitační kartu

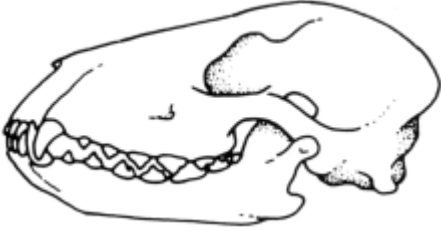
VÝKLAD BONITAČNÍ KARTY

Vyřazující vady

Vyřazujícími vadami jsou chápány vady genetické, které mají negativní vliv na schopnost jedince žít a pracovat. Exteriérové vady jsou vyřazující pouze jako komplex vad, které ve svém souboru znamenají, že se posuzovaný jedinec jeví jako zcela netypický a vymyká se definici border kolie tak, jak je uvedena ve standardu.

Předkus, podkus

Standard vyžaduje úplný nůžkový skus (6 řezáků v horní i spodní čelisti).

Správný nůžkový skus. Řezáky horní čelisti těsně překrývají řezáky spodní čelisti a zuby jsou kolmo vsazené do čelistí.

Klešťový (přímý) a volný nůžkový skus se nepovažují za vyřazující, protože psovi nezesnadňují přijímání potravy ani nebrání v práci. Klešťový a volný nůžkový skus se uvádějí v popisu vad jako vada skusu - bod F.

Klešťový (přímý) skus. Je vadou, ale ne vyřazující.

Vyřazujícím vadným skusem se rozumí předkus nebo podkus.

Předkus - vyřazující vada

Podkus - vyřazující vada.

Deformace čelisti

Je míněna vrozená deformace čelisti. Deformace čelisti způsobená úrazem se nepovažuje za vyřazující vadu. O příčině, která vedla k deformaci čelisti, je třeba doložit veterinárním lékařem sepsaný a ověřený zápis.

Chybějící zuby

Standard požaduje pravidelný a úplný nůžkový skus. Znamená to, že pes musí mít všechny přední zuby (6 řezáků v horní i spodní čelisti) včetně špičáků.

Neúplný nebo nadpočetný chrup od špičáků dále je pouze vadou, která je v bonitační kartě uvedena pod bodem H. Pokud chybí zub/zuby důsledkem úrazu, je třeba doložit veterinárním lékařem sepsaný a ověřený zápis + RTG.

Kryptorchismus

Týká se psů - v šourku chybí obě, nebo jedno varle.

PRA (Progressive Retinal Atrophy, General PRA)

Dědičná recesivní nemoc očí, která se obvykle projeví před prvním rokem věku a může vést přes šeroslepost postupně až k úplné slepotě. Pro uchovnění je nutné doložit potvrzení o vyšetření s negativním nálezem. Vyřazující je pozitivní nález. Pro působení v chovu je nutné výsledek o negativnosti vyšetření na PRA aktualizovat až do věku sedmi let tak, aby v okamžiku plánovaného spojení nebylo starší u plemenného psa více než dva roky a u feny tři roky. Od dožitého sedmého roku věku zvířete až do ukončení chovnosti nesmí být vyšetření shodně pro obě pohlaví starší tří let. Pro stanovení data je určující den vykonané kontroly, nikoli datum vystavení potvrzení o výsledku.

CEA (Collie Eye Anomaly)

Dědičná polygenetická recesivní nemoc očí. Může být diagnostikována od šesti týdnů věku a s věkem se nezhoršuje. Její vnější projevy sahají od lehkých poruch orientace až po slepotu. Předpokladem uchovnění je negativní nález při vyšetření bez vazby na datum kontroly.

V dnešní době je k dispozici genetický test na CEA, který provádí několik akreditovaných laboratoří.

Katarakta - šedý zákal

Označuje patologické zkalení čočky, která se tím stává neprůhlednou. Katarakta může být vrozená, dědičná či získaná.

Glaucom – zelený zákal

Označuje zvýšený nitrooční tlak. U psů je to většinou onemocnění s pomalým chronickým rozvojem.

DKK (dysplasie kyčelního kloubu, Canine Hip Dysplasia)

Onemocnění uložení a tvaru kyčelního kloubu, jednou z významných příčin tohoto onemocnění je recesivní polygenetická vloha. Vyřazující je pozitivní nález s výsledkem D a více, případně srovnatelného výsledku OFFA, nebo jiné mezinárodní stupnice u importovaných dospělých jedinců (AVA, BVA...).

DLK (dysplasie loketního kloubu, Canine Elbow Dysplasia)

Dysplasie loketního kloubu je komplexní onemocnění, jehož podkladem je osteochondróza. Dysplasie lokte je souhrnný název pro 4 různé patologické stavy. Jednou z příčin tohoto onemocnění je recesivní polygenetická vloha. Vyřazující je pozitivní nález s výsledkem 3.

OCD (osteochondritis dissecans)

Je onemocnění kloubní chrupavky postihující řadu kloubů u psů, jednou z příčin tohoto onemocnění je recesivní polygenetická vloha.

Ke vzniku OCD přispívá více faktorů najednou, jedním z nich je dědičnost.

Nevyhovující povaha

Standard uvádí, že border kolie nesmí být ani nervózní ani agresivní. Vyřazen bude agresivní, nebo extrémně nervózní jedinec.

Nevyhovující temperament

Standard uvádí, že border kolie má být živá a bystrá. Vyřazen bude průkazně apatický jedinec nereagující na stimulační podněty.

Převažující bílé zbarvení

Standard požaduje, aby bílá barva nepřevažovala. Vyřazující vadou je zřetelná převaha bílého zbarvení na více než 50% povrchu těla.

Zcela netypický jedinec

- jedinec, který je mimo rozsah tolerance kohoutkové výšky
- jedinec s komplexem vad, které samostatně nejsou klasifikovány jako vyřazující
 - vyřazující je: 3x vada stupně 3
 - 2x vada stupně 3 a 2x vada stupně 2
 - 1x vada stupně 3 a 4x vada stupně 2

Jiné vážné genetické vady

To jsou všechny vážné vady nepodchycené v předešlých bodech, které jsou zjevně genetického původu.

Vyváženost jedince

A - border kolie by měla být dobrých proporcí a ladných rysů ukazujících kvalitu, půvab a dokonalou vyváženost

B – proporcionální nedostatky celkového vzhledu, nevyváženost a disharmonie

Celkový vzhled a dojem

Typ

l - lehčí, jemnější typ

p - požadovaná mohutnost a typ

t - těžší, hrubší typ

Výška

m - pes 45 - 49 cm, fena 42 - 46 cm

p - pes 50 - 55 cm, fena 47 - 52 cm

v - pes 56 - 61 cm, fena 53 - 58 cm

Pokud bude na hraničních mírách naměřen „půl centimetr“, bude míra zaokrouhlena směrem dolů.

Délka srsti

Standard uznává dvě varianty osrstění - středně dlouhé a krátké.

m - středně dlouhá

s - krátká

Barva srsti border kolií (dále jen BOC)

Zbarvení srsti je dáno působením dvou typů pigmentu - **eumelaninu** (černá, hnědá, modrá) a **feomelaninu** (žlutá u ee-red, sable, pálení). To jak bude pes zbarvený záleží na genech, které ovlivňují tvorbu těchto pigmentů.

Eumelanin se může vyskytovat ve všech buňkách - ovlivňuje tedy barvu nosu, pysků a okolí očí. Feomelanin se vyskytuje jen v buňkách pokožky, tedy ovlivňuje pouze zbarvení srsti. Normálně se v srsti vyskytují oba pigmenty zároveň, ale phaeomelanin je většinou "překryt" eumelaninem a jeho efekt tedy není vidět, projeví se jen u některých níže uvedených zbarvení.

Černá a hnědá

Základní barvy srsti BOC, za které je odpovědný pigment eumelanin, jsou černá (black) a hnědá (red, chocolate).

Tyto barvy se mohou vyskytovat v několika formách:

- základní "plné" zbarvení (solid - černá, hnědá)

- pravidelně zředěné zbarvení (dilution) - takto vzniká z černé modrá (blue) a z hnědé lila (lilac)

Tyto varianty mohou být i nepravidelně zředěné (merle) - vznikají pak tyto barvy: blue merle, slate merle, red/chocolate merle, lila merle.

Pálení a sable

K základní barvě lze přimíchat i určitý podíl žlutého feomelaninu, vzniká tak zbarvení sable nebo pálení (tan points). Gen pro pálení potlačuje produkci eumelaninu v buňkách pokožky na charakteristických místech a feomelanin se tak na těchto místech stává "viditelným". Barva pálení může být v rozpětí od sytě měděné (rich copper) přes klasickou nahnědlou až po zašlou stříbrnou (muddy silver). Rozsah pálení se může velmi různit, znaky mohou být velmi rozsáhlé - psi mohou mít pouze tmavé sedlo na hřbetě a zbytek těla pak pokrývá pálení (saddle tricolour) až po velmi nevýrazné pálení, jehož přítomnost se dá potvrdit pouze pod ocasem.

- charakteristická místa výskytu pálení:
 - tváře
 - obočí
 - vnitřní strana uší
 - konce předních a zadních nohou
 - zadní strana těla, pod ocasem (bývá patrné hned po narození)

Pálení se může vyskytovat v kombinaci s kteroukoliv základní barvou - černobílá s pálením/black tricolour, blue merle s pálením/blue merle tricolour, lila s pálením/lilac tricolour...

Sable zbarvení vzniká obdobným způsobem, tvorba eumelaninu je různě intenzivně potlačena po celém těle, srst na celém těle tedy získává žluté zbarvení. Sable může mít různé odstíny, od jasně zlatočervené, přes žlutou, až po špinavě šedivou.

Sable se stejně jako pálení může vyskytovat v kombinaci s kterýmkoliv základním zbarvením - pak vzniká (black) sable, chocolate sable, blue sable, lilac sable... Vyskytují se i sable merle jedinci, ale merlování je často vidět pouze u malých štěňat, u dospělců se může ztratit, může být patrné pouze na pigmentaci nosu, nebo očí.

Všichni sable psi mají v srsti alespoň pár chlupů v základní barvě, pigment očí, nosu a pysků odpovídá základní barvě (černá, hnědá, modrá, lila).

Seal barva je odvozená od sable, kdy se díky působení zatím neznámého genu objevuje sable vzor skrze dominantní černou. Pes je na první pohled černý (nebo i jiný - záleží na tom, jakou má základní barvu), ale při bližším prozkoumání má srst hnědý až zlatý odstín a podsada je vždy stříbrná. Nejlépe je toto patrné na kalhotkách a v oblasti lopatek. Intenzita vzoru může být různá.

Australská červená (ee-red)

Zbarvení ee-red může na první pohled vypadat podobně jako sable. Rozdíl je v tom, že ee-red psi jsou čistě žlutí, v jejich srsti nejsou žádné chlupy v základním zbarvení. Zbarvení má na svědomí jiný gen než v případě sable. Stejně jako u sable není v ee-red srsti vidět merlování, a to ani u štěňat! Barva očí, okolí očí, nosu a pysků opět částečně odpovídá základní barvě. Pes ee-red může tedy pod svým žlutým kožíškem skrývat jakoukoliv barvu. Proto je třeba zvýšené opatrnosti při krytí s merle.

Bílé znaky

Všechny BOC mohou mít různý stupeň **irského vzoru** (Irish pattern/Irish spotting) - jedná se o typické rozložení bílých znaků.

- charakteristická místa výskytu bílých znaků:
 - čenich
 - límec
 - břicho
 - nohy
 - špička ocasu

Všechny BOC mohou být nositeli **white faktoru** (white factor), projevujícího se často bílou barvou na přední straně zadních noh od hlezene až po stehna. White faktor značí vložku pro více bílé barvy.

Geneticky bílý (bíle skvrnitý) pes (genetically white = pattern-white = Pinto) má na těle bílé plochy přesahující irský vzor. Má bílou barvu i na zádech, bocích, větší části ocasu, ... Může mít přitom zcela černou hlavu s případným bílým

proužkem mezi očima. Naopak pes, který má hlavu z poloviny nebo i více bílou, ale tělo zbarveno normálně, ať už s irským vzorem nebo bez něj, a který nemá bílou barvu na předku zadních noh, je normálně zbarvený jedinec.

Border kolie může být i zcela **bez bílých znaků**.

- Vzhledem k bílému zbarvení může být tedy BOC v některé z následujících skupin:

- bez bílého zbarvení
- normálně zbarvený jedinec s úplným, nebo částečným irským vzorem, bez ohledu na zbarvení hlavy
- white faktor
- „geneticky bílý“ - bíle skvrnitý pes (bílá je mimo rozsah irského vzoru)

Bílé znaky na hlavě

Stejně jako na těle mohou mít BOC různé rozložení bílých znaků na hlavě.

- Vzhledem k bílému zbarvení na hlavě můžeme rozlišit tyto skupiny:

- s malými bílými znaky (většinou okolo nosu, nebo na bradě), popř. zcela bez bílého zbarvení
- s irským vzorem – s více, či méně pravidelnou lysinkou
- s více rozšířeným bílým zbarvením, které dosahuje k oku, nebo přes oko, popř. celá bílá jedna, nebo obě tváře
- bílá zasahující částečně, nebo zcela přes jedno, nebo obě uši

Nervozita, agresivita, temperament

Tyto tři body vyplní komise na závěr bonitace jako vyjádření subjektivního dojmu z chování psa během bonitace.

Nervozita: *n* - klidný *p* - projevy nervozity

Agresivita: *n* - neagresivní *p* - projevy agresivity

Temperament: *n* - živý, bystrý *p* - projevy apatie

Projevy nervozity, agresivity nebo apatie musí být zřetelné a musí se na nich shodnout minimálně dva členové bonitační komise. Jakékoliv ohodnocení "*p*" je považováno za vadu, viz bod Z - vady povahy a temperamentu.

Nervozita, agresivita a temperament mohou být částečně hodnoceny kdykoli v průběhu bonitace.

Výčet a popis vad

Podle standardu musí být každá odchylka od něj považována za vadu a posouzení její závažnosti musí být přímo úměrné stupni odchylky. Pro klasifikaci stupně odchylky byla zvolena následující trojbodová stupnice:

Stupeň 1 - malá odchylka od standardu.

Stupeň 2 - na první pohled patrná odchylka od standardu.

Stupeň 3 - velká, závažná odchylka od standardu.

U těch vad, které ve svém popisu nemají explicitně určené stupně, je posouzení závažnosti v kompetenci bonitační komise.

A - vady utváření hlavy

Vada - nevýrazný stop

Vada - příliš krátký čenich a nadměrně zakulacená lebka

Vada - příliš dlouhý čenich

Slabá, těžká nebo příliš zakulacená hlava. Velmi výrazný týlní hrbol. Nevýrazný stop. Nápadně rozdílná délka čenichu a mozkovny - ideální poměr je přibližně 1:1

Správně vyvážená hlava s dobrým poměrem čenichu a lebky. Lebka je plochá.

B - vady krku

Příliš dlouhý nebo příliš krátký krk. Délku krku je třeba posuzovat s ohledem na typ psa, neboť mohutně osvalený krk se zdá být opticky kratší. Stejně tak mohutný bílý límec krk opticky protahuje, kdežto černá barva límce krk naopak zkracuje.

C - nedostatečná pigmentace

Nos a pysky mají být pigmentované a zcela probarvené - s ohledem na zbarvení psa.

Stupeň 1: nedostatečná pigmentace pysků a okolí očí.

Stupeň 2: rozsáhlejší depigmentace pysků, okolí očí, nedostatečná pigmentace projevující se jako světlejší skvrny na nose (nosní houbě).

Stupeň 3: depigmentace pysků, nedostatečná pigmentace nosní houby a víček očí projevující se až jako růžové skvrny s ohledem na zbarvení psa.

D - vady oka

Podle standardu mají být oči posazeny daleko od sebe, oválného tvaru, středně velké. Jakákoliv odchylka je vada.

E - vady v pigmentaci oka

Stupeň 1: vada E stupně 1 se neuděluje (neexistuje)

Stupeň 2: žluté oko.

Stupeň 3: modré nebo částečně modré oko nebo obě oči u jedinců, kteří nejsou zbarvení merle.

F - vady skusu

Standard požaduje dokonalý pravidelný a úplný nůžkový skus. Podkus a předkus jsou vyřazující vady.

Stupeň 1: volný nůžkový skus.

Stupeň 2: nepravidelný nůžkový skus.

Stupeň 3: klešťový skus.

G - vady chrupu

Křivost, nebo zabarvení zubů nezpůsobená úrazem nebo jinou zjevnou a doložitelnou vnější příčinou. Psinkový chrup. Nadměrně opotřebované zuby vzhledem k věku. Drobné zuby.

H - neúplný, nadpočetný chrup

Chybějící nebo přebývající zuby mimo řezáků a špičáků, jinak jde o vadu vyřazující.

Stupeň 1: chybí/přebývá jeden zub (P1, nebo M3)

Stupeň 2: chybí/přebývá jeden zub (P2 až M2) nebo dva zuby (P1 nebo M3)

Stupeň 3: chybí/přebývají dva a více zubů (mimo 2x P1, nebo M3)

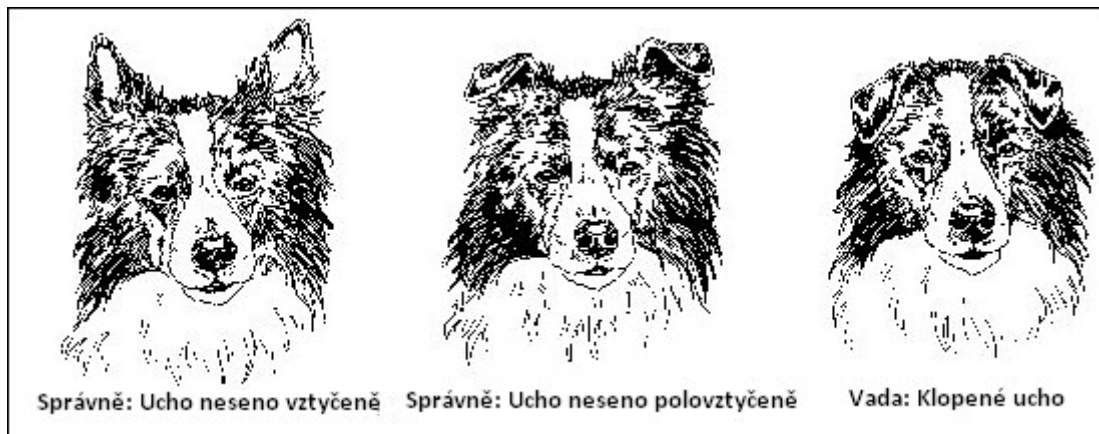
I - vady ucha

Standard požaduje, aby uši byly středně velké, středně silné, nasazené dostatečně daleko od sebe. Neseny vztyčeně nebo polovztyčeně. Při naslouchání výrazně pohyblivé. Chybou je tedy vadný tvar, velikost a nasazení ucha nebo jeho nehybnost.

Stupeň 1: špatný tvar, nebo velikost u správně neseného ucha.

Stupeň 2: špatné nasazení ucha, těžší, méně pohyblivé ucho/uši.

Stupeň 3: jedno, nebo obě uši klopené a nepohyblivé.

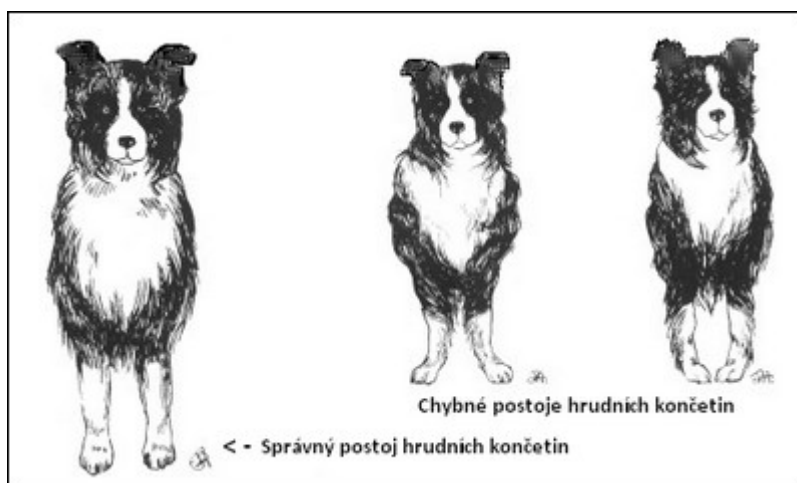
J - chybný rámec

Špatný poměr výšky a délky těla. Standard požaduje, aby tělo bylo mírně delší, než je výška v kohoutku.

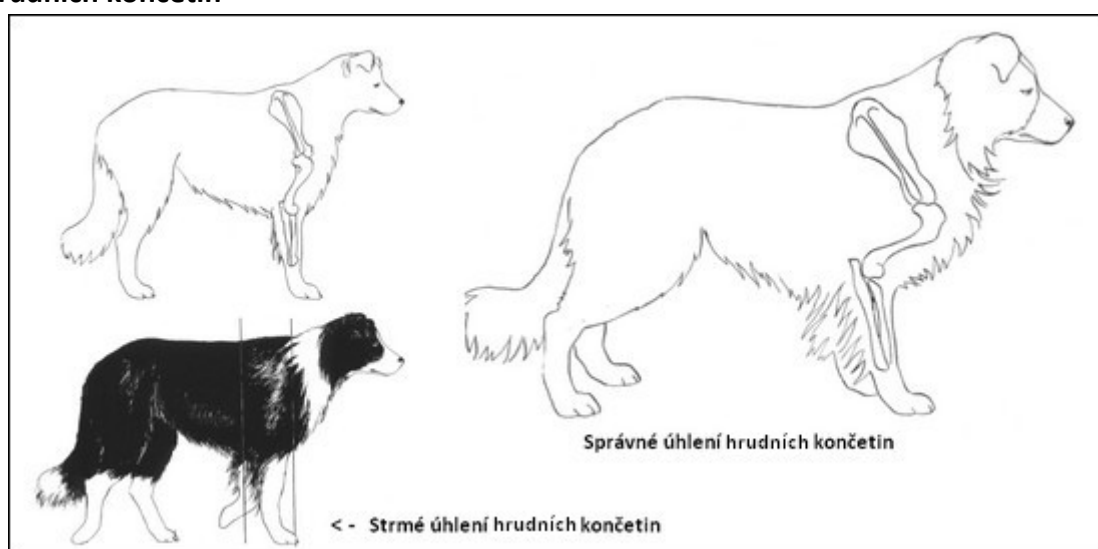

K - vady postojení hrudních končetin

Standard požaduje, aby přední nohy byly při pohledu zepředu rovnoběžné a zápěstí při pohledu z boku mírně šikmé. Ramena mají být dobře uložena vzad, lokty těsně přiléhat k tělu. Vadou se tedy rozumí dovnitř či ven vybočené lokty, viz obrázek. Mírné ohýbání zápěstí směrem dovnitř, které je patrné při pohledu zepředu na běžící border kolii je normální a není vadou.

L - Vady úhlení hrudních končetin

M - vady utváření hrudníku

Hrudník má být hluboký a poměrně široký. Vadou je mělký, sudovitý nebo plochý hrudník.

N - vady utváření hřbetu

Hřbet nesmí být klenutý, měkký nebo kapří.

O - vady utváření beder

Podle standardu mají být bedra široká a svalnatá, ale ne vystouplá. Vadou jsou tedy příliš úzká, nedostatečně vyvinutá a příliš stažená nebo vyklenutá bedra.

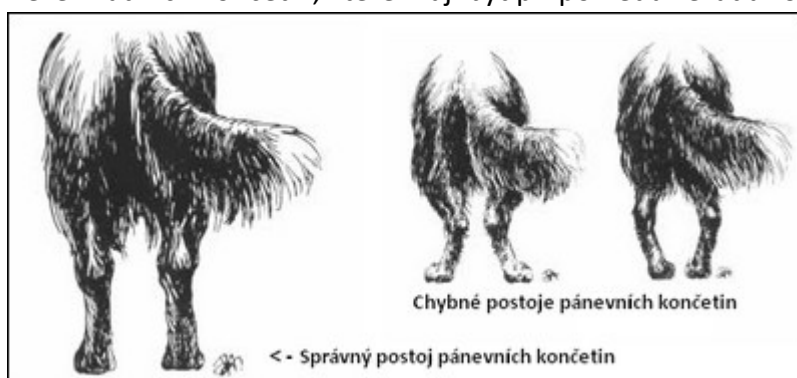
P - špatně formovaná zád'

Celkově nedostatečně vyvinutá zadní část těla (příklad viz obrázek), která má být podle standardu široká, svalnatá a ladně přecházející k nasazení ocasu.

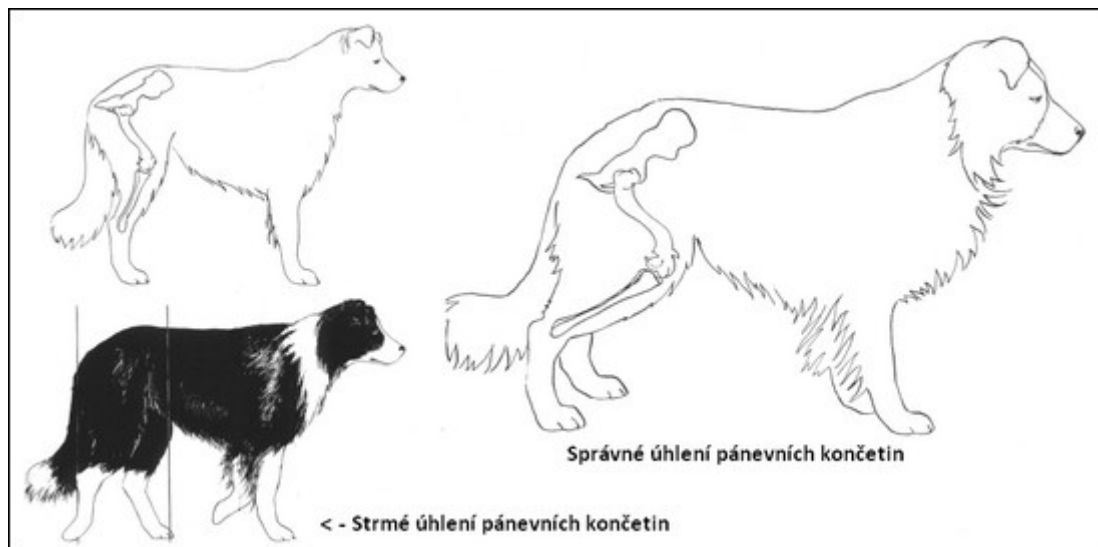

Q - vady postoje pánevních končetin

Vadou je například vybočení hlezů zadních končetin, které mají být při pohledu zezadu rovnoběžné, viz obrázek

R - vady úhlení pánevních končetin

S - vady tlap

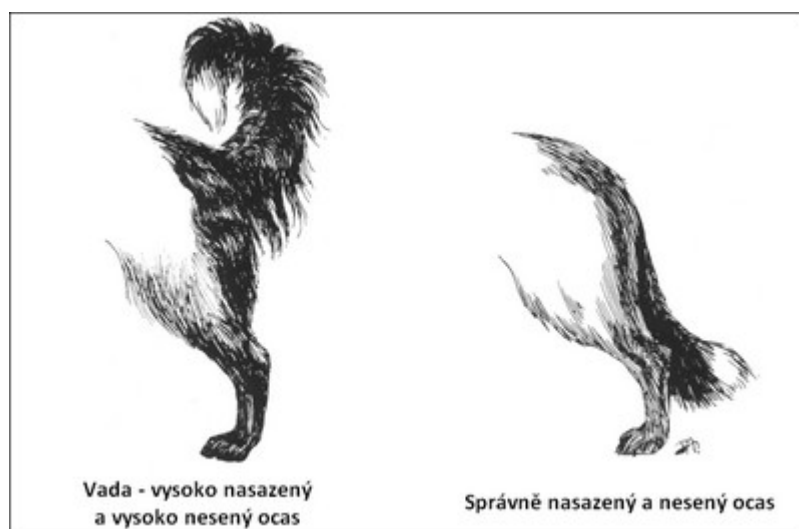
Podle standardu má být tlapka oválného tvaru s vysokými polštářky, pevná a dobře stavěná. Prsty klenuté a přimknuté těsně k sobě. Vadou je tedy špatný tvar tlapy, plochá nebo volně stavěná tlapka s roztaženými prsty.

T - vady ocasu

Patří sem zejména špatné (vysoké) nasazení ocasu, u něhož standard požaduje plynulý přechod. Vadou je také špatné nesení ocasu, který nesmí být nošen nad hřbetem a příliš krátký ocas, který má podle standardu dosahovat posledním obratlem alespoň ke hleznu.

Ocas může být nesen vzhůru, je-li pes vzrušen nebo při hře, zejména v přítomnosti jiných psů. Také při skákání může být zvednutý ocas používán jako kormidlo. Při práci (pasení) a při odpočinku nosí border kolie ocas nízko s mírně zvednutou špičkou.

U – vady bočního pohybu

Pro border kolii je nízký a úzký chod s přikrčenou přední částí těla jednou z nejzákladnějších charakteristik předávaných geneticky. Je to rys, který jí umožňuje dobře pást i vynikat ve sportech typu agility, kde je nutné rychle měnit směr pohybu. Vysoký chod je proto závažnou chybou stupně 3. Pokud je to nutné, může být chod posouzen nejen při chůzi na vodítku nebo u nohy (kde může být vysoký typ chůze naučen z výcviku a pes ho má pro tyto případy zafixován), ale rovněž při volném pohybu.

V - vady pohybu (přední, zadní)

Z předozadního pohybu rozhodčí posoudí rovnoběžnost končetin za pohybu (zadní končetiny mohou při pohybu mírně sbíhat), u předních se takto lépe posoudí např. pevnost zápěstí, nebo volnost loktů, či ramen.

W - DKK

Stupeň 1: vada W stupně 1 se neuděluje (neexistuje)

Stupeň 2: DKK B (A/B, B/A, B/B)

Stupeň 3: DKK C (A/C, C/A, B/C, C/B, C/C)

X - vady srsti

Krycí srst border kolie je srst hustá a střední textury s měkkou a hustou podsadou, která vytváří výbornou ochranu proti povětrnostním vlivům (platí to pro krátko, i dlouhosrstou variantu).

Vadou je otevřená, zvlněná (až kudrnatá) srst, nebo srst bez podsady.

Y - nevyjádřený pohlavní výraz

Slabý nebo opačný pohlavní výraz.

Z - vady povahy a temperamentu

- Vady povahy: podle standardu, nesmí být border kolie ani nervózní ani agresivní.

- Vady temperamentu: podle standardu má být border kolie živá a pozorná.

Povaha a temperament jsou popisovány v části "Celkový vzhled a dojem" pod body "Nervozita, Agresivita, Temperament". Jakýkoliv výsledek jiný než "n" je považován za vadu. Výsledný stupeň vady je dán závažností a počtem těchto vad.

Dodatečně vyřazen z chovu může být jedinec, u něhož se až po bonitaci zjistí závažné genetické vady např. při opakovaných vyšetřeních DOV, nebo záchvaty epilepsie, srdeční vada apod..

Případně pokud se tyto genetické vady zjistí u více jeho potomků z různých spojení.